

Russell Charles Means – en moderne kriger

Af Jørgen Madsen

Den 22. oktober 2012 døde Russell Means, som af mange er kendt som en af de fremtrædende ledere af AIM (American Indian Movement) i halvfjerdserne, og nogle kender også hans senere præstationer som filmskuespiller i f.eks. Den sidste mohikaner. Men hvem var han egentlig? Ved nærmere eftersyn tegner der sig faktisk et billede af en engageret personlighed med mange talenter.

Means' forældre hed Theodora Feather og Harold "Hank" Means. De var begge oglala-siouxer, der mødtes som studerende på en indiansk kostskole. Han blev født i byen Pine Ridge på Pine Ridge-reservatet i South Dakota den 10. november 1939.

Han blev døbt Russell Charles Means med lakota-navnet "Oyate Wacinyapin", som betyder "Den, der arbejder for folket". I 1942 flyttede familien til San Francisco som så mange andre indianerfamilier i den periode for at undgå fattigdom og sociale problemer på reservaterne.

Han huskede barndommen som barsk med en alkoholiseret far, hvilket drev Russell ud i pjækkeri, småkriminalitet og stoffer. Han tog sin high school-eksamen i 1958 og gik efterfølgende af flere omgange på universitetet dog uden at graduere. Op gennem tyverne boede han på fleste forskellige reservater i USA, hvor han søgte arbejde.

I 1968 blev han medlem af den nystiftede indianske borgerrettighedsbevægelse AIM, hvor hans engagement og veltalenhed hurtigt fik ham til at stige i graderne, og i 1970 blev han landsformand for AIM. Han deltog i og arrangerede en række af bevægelsens protestaktioner: besættelsen af den tidligere fængselsø Alcatraz (i San Francisco-bugten) i 1969, besættelsen af Mayflower II (en kopi af det oprindelige koloniseringskib) i 1970, besættelsen af Mount Rushmore i 1971, besættelsen af hovedkvarteret for indianerkontoret (BIA – Bureau of Indian Affairs) i Washington DC i 1972 samt naturligvis besættelsen af Wounded Knee i 1973.

Ideen til protestaktioner kom dog ikke fra fremmede, da Means allerede i 1964 havde deltaget i en 24 timers besættelse af Alcatraz under ledelse faren Walter Means (som døde i 1967).

Means forlod AIM for en tid for at udfordre den siddende og højst kontroversielle formand for Oglala-stammen, Richard Wilson, ved valget i 1974. Wilson var kendt for sin nepotisme og barske undertrykkelse af politiske modstandere ved hjælp af hans private milits (Guardians of the Oglala Nation - GOONS). Men Wilson vandt med lidt over 200 stemmer og blev beskyldt for at have påvirket valgresultatet, som blev stadfæstet af domstolene.

I AIM havde Means mødt indianere fra mange forskellige stammer, og i slutningen af halvfjerdserne rettede han blikket udad. Han var med til at stifte den internationale borgerrettighedsbevægelse IITC (International Indian Treaty Council) i 1974. Den omfattede indianske folkeslag fra Nord-, Mellem- og Sydamerika. I 1977 anerkendte FN IITC som ikke-statslig organisation (NGO). Formålet var på et diplomatisk plan at styrke samarbejdet mellem stammer, opnå international anerkendelse af traktater samt styrke stammernes rettigheder og selvbestemmelse.

Kilde: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:RussellMeans1987.jpg>

Gennem dette arbejde fik Means sympati for Miskito-stammens oprørsgruppe YAMATA, som var allieret med contraerne i deres kamp mod den sandinistiske regering i Nicaragua, som havde tvangsflyttet tusindvis af Miskito-indianere. Means besøgte Nicaragua to gange i midtårerne, men hans støtte faldt ikke i god jord hos flere af AIM-lederne, og i 1988 meddelte Means, at han forlod bevægelsen, hvilket resulterede i en splittelse af AIM, som dog først blev officiel med en opdeling i 1993.

Means var fortsat medlem af AIM of Colorado, mens den anden fraktion, AIM Grand Governing Council, holdt til i Minnesota. Men hans arbejde fortsatte ufortrødent i mange år, og han var bl.a. i 2007 med i en protestmarch på "Columbus Day", da han så dagen som en hyldelse til folkemordet på indianerne.

Means havde siden halvfjerdsene støttet det Libertarianske Parti i USA. Han forsøgte selv at blive nomineret til præsidentkandidat for partiet i 1987. Han havde allerede forsøgt sig som vicepræsidentkandidat for pornokongen Larry Flint ved præsidentvalget i 1983. Han havde også forgæves forsøgt at blive uafhængig kandidat til guvernørposten i New Mexico i 2001. Og i 2004 tabte han i sit andet forsøgt på at blive præsident for Oglala-stammen.

I halvfemserne vandt den politiske korrekthed frem, og betegnelsen "Native American" (indfødt amerikaner) blev for mange den korrekte for indianerne. Men ikke for Russell Means, som mente, at "indian" ikke stammede fra, at Columbus troede, at han var kommet til Indien, men at ordet kom fra det italienske udtryk "in Dio" (i Gud).

Means mente, at "indfødt amerikaner" kunne misforstås og resultere i udnyttelsen af smuthuller i loven, som kunne stille indianerne dårligere juridisk. Han sagde: "Alle, der er født på den vestlige halvkugle, er en indfødt amerikaner". Så han holdt fast i "American Indian".

Ud over sit politiske arbejde var Means også skuespiller, forfatter, billedkunstner og musiker. Han er mest kendt for sin skuespilskarriere, som startede i 1992 med rollen som Chingachgook i Den sidste mohikaner. Han var med i mange film (f.eks. Natural Born Killers, De red mod øst, Stifinder), også som stemmeskuespiller i Pocahontas (I og II) samt i TV-serier (En engel ved min side, Walker Texas Ranger, Nash Bridges, Into the West). I 1995 udgav han sin selvbiografi, Where White Men Fear to Tread.

Endelig var han en ivrig maler og udstillede mange steder både i og uden for USA.

Means var gift fem gange og fik i alt 10 børn. I 2011 blev han diagnosticeret med spiserørskræft, og lægerne opgav ham og mente ikke, at han ikke kunne opereres. Han opgav dog ikke selv kampen så nemt og forsøgte både indiansk medicin og alternativ behandling, som han troede længe på. Men i løbet af 2012 blev hans tilstand gradvist værre, indtil han døde 22. oktober 2012.

Russell Means blev et af de allerstørste ikoner i moderne indiansk historie og er blevet sammenlignet med Crazy Horse og Sitting Bull. Hans AIM-kollega Dennis Banks har udtalt: "Russell var mere end et menneske. Russell var en ånd. Russell var en gud. Han var som ånden i et træ eller ånden i vinden eller ånden i solen. En levende gud iblandt os – det var Russell Means".

Selv udtalte han: "Når du én gang har oplevet ægte frihed i sindet og i hjertet, og du knytter de to ting sammen, er der ingen vej tilbage – der er ingen vej tilbage. Jeg er velsignet, fordi indfødte folk kender og forstår reinkarnation. Jeg forstår det i hvert fald, og jeg vender tilbage som et lyn. Da vil jeg føle mig fri. Og når jeg vender tilbage som et lyn, vil jeg fuldføre min mission. Så hvis du lever længere end jeg, og du hører, at Det hvide Hus er ramt af et lyn, så ved du, hvem der gjorde det".